

29. rujna 2023.

broj 190 – 191

KU ZI S?! LIST ZA MLADEŽ

5

MANJINSKA PRAVA

FORUM MLADIH U PEČUHU

6

ANKETA

KAKO STE PROVELI RASPUST?

14

PREDSTAVLJAMO

MLADI ISTRAŽIVAČI SRBIJE

20

IGRICA

F1 23

FOTO MJESECA

HGU »Festival bunjevački
pisama« u Požegi

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Preradovićeve 11

24000 Subotica

Za nakladnika: Ladislav Suknović

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Ivković Ivandekić

Zamjenik urednice: Davor Bašić Palković

Suradnici: Sara Žurovski, Andrea I. Darabašić,

Ivan Benčik, Milijana Nimčević, Klara Dulić Ševčić,

Marija Antonela Kanelić

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,

Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

Ljeto prošlo, školsko doba došlo

Draga naša *Kužiš?!* družino,

Sretni smo što smo ponovo skupa, jer će naše stranice nanovo biti ispisane vašim uspjesima, aktivnostima, važnim obavijestima, a vaš posljednji petak u mjesecu (kada izlazimo) barem za koji postotak bolji. Nismo mogli izabrati bolji dan za objavljivanje naših izdanja, kao ni bolju ciljnu skupinu! Tijekom ljeta smo se redovito pratili putem Instagrama (*kuzis.casopis*) te smo i vi i mi upućeni u događanja kojih je za raspust bilo zaista mnogo. Neki od njih su ljetni i mnogi drugi oratoriji, II. sportski dan u Đurđinu, natjecanje u pucanju bičevima, profesionalna orijentacija »Gdje poći sutra?«, *Dužijanca*, *Čikerijada*, Svjetski susret mladih u Lisabonu i drugi.

Nadamo se da ste se pored silnih aktivnosti uspjeli i odmoriti i da ste spremni za nove školske i fakultetske izazove. Da su neki od vas tijekom ljeta mnogo putovali, družili se, učili, ali i radili predstavljeno je u našoj anketi u ovom broju, a tu su i savjeti za bruce koje je sada ipak možda i najteže. Biti bruce nije lako, ali za koji mjesec – bit će znatno bolje. Do tada primijenite savjete i lagano i samopouzdanom koračajte u svijet nepoznatog, ali lijepog.

Što se školskih izazova tiče, školarci su se sada već uveliko navikli na ponovno pohađanje nastave. Školski pribor, nove tenisice, ljetni ten i polletna energija obilježila je početak rujna. Kada je u pitanju cjelovita nastava na hrvatskom jeziku u srednjim školama, nastava će se i nadalje odvijati u tri srednje škole u Subotici: Gimnaziji *Svetozar Marković* gdje je na opći smjer upisano 22 učenika, potom u Politehničkoj školi gdje se na smjer tehničar tiska upisalo njih osmero, dok je u Medicinskoj školi na smjeru stomatološka sestra – tehničar upisano njih 30.

U ovomjesečnom broju saznat ćete više o događajima koji vas očekuju u narednom periodu, o modnom hitu ove jeseni, o tome zašto je teško emocionalno odrasti i odvojiti se od roditelja, o organizaciji *Mladi istraživači Srbije*, o održanom Forumu mladih pripadnika hrvatskih manjina u Pečuhu, o susretima mladih katolika Srbije i drugom. U ovih nekoliko redaka nadamo se da ste poželjeli pročitati novo izdanje do kraja, a osim *Kužiša?!* savjetujemo vam da čitate i knjige jer nam slijedi mjesec knjige i međunarodnih sajмова u Beogradu i Zagrebu. Želimo vam da odete na sajmove knjiga, da ulažete u svoje znanje, da radite na sebi i da budete sretni i odgovorni. Možda ćemo sada zvučati poput vaših roditelja, ali ukoliko želite manje brige kasnije – budite odgovorniji sada i zagrijte stolicu na vrijeme.

Želimo vam sretan i uspješan početak nove školske i akademske godine i veliki osmijeh na licu! Samo hrabro!

Produbljivanje vjere, razgovor i druženje

Inicijativa da se mladi na području Srbije okupljaju, kako radi druženja tako radi produbljivanja i boljeg upoznavanja svoje vjere, realizirana je na susretima u Beogradu i Novom Sadu. U sklopu ove inicijative mladi katolici Srbije okupljaju se kako bi zajedno sa svojim vršnjacima slavili Boga i kroz različita tematska predavanja razgovarali o gorućim temama koje predstavljaju aktualnu stvarnost, ne samo u Srbiji nego i šire.

Susreti se temelje na čitanju i tumačenju Božje riječi, Lectio Divina, nakon čega slijedi rasprava u skupinama. Vrhunac susreta je misno slavlje, nakon kojeg svećenici govore o aktualnim temama i stoje na raspolaganju za sva pitanja mladih.

Održani susreti u Beogradu

Polazište za formiranje ovakvih susreta bila su dva vjeronauka održana u Pastoralnom centru *Papa Ivan XXIII.* pri Beogradskoj nadbiskupiji. Svrha prvog susreta bila je vidjeti građu kojom raspolaže Katolička crkva u Srbiji i kroz razgovor istražiti što je mladima zanimljivo.

Nakon kratke pauze, 16. lipnja u multimedijalnoj dvorani spomenutog pastoralnog centra održan je drugi vjeronauk za mlade. U okviru ovog susreta uslijedilo je predstavljanje inicijative *40 dana za život* koju su pokrenuli mladi Novosađani.

Susret u Novom Sadu

Naredni susret mladih katolika Srbije je organiziran 24. lipnja, na svetkovinu rođenja sv. Ivana Krstitelja, u Novom Sadu kako bi se vidjelo je li inicijativa *40 dana za život* urodila plodom i privlači li mlade zaista ovakav način druženja.

Susret je započet u franjevačkom samostanu sv. Ivana Kapistrana s Lectio Divina, čitajući i razmatrajući Božju riječ da bi nastavili šetnjom do crkve Imena Marijina. Tijekom same šetnje mladi su mogli popričati nešto više o prvom dijelu ovog druženja, ali i razmijeniti neka svoja osobna iskustva. Svečano misno slavlje u već spomenutoj katedrali predvodio je vlč. **Nebojša Stipić** dok je prigodnu propovijed održao župnik iz Novih Banovaca **Dušan Milekić**.

Predavanje o društvenim mrežama

Nakon misnog slavlja vlč. Dušan Milekić je održao kratko predavanje o aktualnoj temi današnjice, a to su

društvene mreže i stavovi poput »što više lajkova, to me ljudi više vole i cijene«. Govorilo se o tome kako je takvo mišljenje, koje je dominantno zastupljeno, pogrešno jer jedan mali emotikon ne može biti mjerilo ljubavi i poštovanja već je u pitanju samo iluzija koja, nažalost, utječe na živote ljudi.

»Ako nemaš dovoljno lajkova na Instagramu, to ne znači da nisi voljen i prihvaćen, jer koliko puta se dogodi da i neke banalne stvari imaju mnogo lajkova. Oni zapravo ne znače ništa. Bitna je ljubav koju Otac nebeski daje svakom živom biću, svakom djetetu, a lajkovi nisu mjerilo ljubavi. Također, razina ljudske ljubavi ne može se mjeriti s Božjom ljubavlju, niti se može usporediti na bilo kojoj razini«, istakao je vlč. Milekić.

Novi susret sutra u Novom Sadu

Susret je završen pozivom da ovo ne postane samo tradicija zbog druženja već da mladi zaista otvore svoja srca Gospodinu. Da ovo zaista nije ostalo samo na riječima i da se neće završiti samo na jednogodišnjem druženju, svjedoči i sljedeći susret koji će biti održan sutra, 30. rujna, u Novom Sadu koji će, po svemu sudeći, postati i novo mjesto susreta.

Na susretu su, osim mladih iz Beogradske nadbiskupije, sudjelovali i mladi iz Pančeva, Subotice, Ruskog Krstura, kao i Novog Sada te iz Srijemske biskupije, predvođeni mons. **Josipom Ivešićem**, generalnim vikarom Srijemske biskupije. Ove susrete poduprla je i skupina fokolara – *Marijino djelo*, koja aktivno djeluje na teritoriju Beogradske nadbiskupije.

Marija Antonela Kanelić

Najpotrebniji edukacija i umrežavanje

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, u Pečuhu je od 1. do 3. rujna održan šesti puta po redu Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina. Od 2017. ovaj je skup održan u Tavankutu, Koljnofu (Mađarska), Tivtu (Crna Gora) i Mudimitru (Italija).

Ovogodišnji forum okupio je mlade Hrvate iz Austrije, Crne Gore, Mađarske, Rumunjske i Srbije. Oni su razmijenili iskustva i diskutirali na temu »Mladi manjinskih zajednica – između civilnog društva i političkog predstavljanja«.

Mađarska i Srbija

Radni dio Forumu otvorili su mladi domaćini – **Maja Škrin** i **Milán Kovács**, u pratnji **Kamille Krisztine Szakátz** i **Ane Škrin**, upoznavši prisutne s djelovanjem jedne od najjačih hrvatskih manjinskih zajednica. Unatoč snažnoj podršci institucija, mladi u Mađarskoj izrazili su nezadovoljstvo svojom participacijom u organizacijama civilnog društva i smatraju kako je potrebna bolja razdijeljenost i slabija ovisnost od institucija i politike.

Zanimljivom prezentacijom predstavile su se mlade Hrvatice iz Srbije: **Ana Francišković** iz Subotice, uposlenica Hrvatskog nacionalnog vijeća i **Hristina Štimac** iz Rume, vijećnica HNV-a. Iako u Srbiji djeluje četrdesetak aktivnih udruga u tridesetak naselja, koje organiziraju oko 300 manifestacija godišnje i imaju razvijenu nakladničku djelatnost, slaba zastupljenost Hrvata u javnom sektoru i struk-

turama vlasti, nemogućnost sudjelovanja u procesu donošenja odluka, nedostatak financijskih sredstava i profesionalno angažiranih, izazovi su s kojima se suočavaju.

Rumunjska, CG i Austrija

Najveći broj mladih na ovogodišnji Forum pristigao je iz Rumunjske: **Anka Stoianovici** i **Miriana Pauta** u pratnji **Ermine** i **Miljane** te **Mihai Rat** i **Lucian Tincul**. Upoznali su prisutne s izazovima s kojima se susreće njihova zajednica, među kojima ističu

zatvaranje škola zbog manjka učenika uslijed masovnih iseljavanja. Ipak, mladi se društveno angažiraju sudjelovanjem u volonterskim i humanitarnim akcijama (Božićni sajam u Karaševu). Smatraju da im je potrebna edukacija kako bi naučili kako osnovati organizacije civilnog društva u svojim sredinama i iskoristili mogućnosti takvih organizacija.

Mlade Hrvate iz Crne Gore zastupale su **Tamara Bogdanović** i **Kristina Janović** u pratnji **Zvonka Perušine**. Iako još nemaju organizaciju civilnog društva, mlade crnogorske Hrvate okuplja

Hrvatska građanska inicijativa.

Najmlađa sudionica Forumu bila je 17-godišnja **Szofia Eloé**, učenica završnog razreda Dvojezične gimnazije u Borti (Austrija). Predstavila je svoju školu i izrazila potrebu za većim brojem dvojezične i višjezične literature.

Jačanjem međusobne povezanosti otvaraju se mogućnosti partnerstava na projektima sa zajedničkim ciljevima i od općeg interesa, kao i sudjelovanje na natjecanjima za sredstva mnogobrojnih natjecanja Europskih fondova. Ovogodišnji Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina iznjedrio je zajednički zaključak da je mladim Hrvatima izvan Hrvatske najpotrebnija edukacija, umrežavanje i zajedništvo, a ukidanje granica značajno olakšava suradnju i otvara niz mogućnosti zajedničkog djelovanja svih mladih pripadnika hrvatskih manjina.

U sklopu Forumu održana je i radionica dramske pedagoginje **Grozdane Lajić Horvat**.

(www.matis.hr)

Ljeto putovanja, odmora, druženja i rada

Naši srednjoškolci i studenti bili su vrlo aktivni i marljivi i ovoga ljeta te spremno dočekuju novu školsku i akademsku godinu. U nastavku donosimo njihove doživljaje i iskustva s raspusta, kao i planove za naredni period.

Marjan Skenderović, Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, smjer poljoprivredna tehnika:

»Ovoga ljeta putovao sam u Lisabon, na Svjetski dan mladih sa Subotičkom biskupijom. Ovo hodočašće je divno iskustvo koje treba doživjeti. Vidjeli smo mnoge znamenitosti i upoznali mnoštvo mladih sa svih krajeva planeta. Posebice mi je bilo intresantno to što su oni na neki lijep način drukčiji od nas, ali smo bili tamo s istim ciljem: svi smo došli slaviti Boga i susresti papu. Tijekom ljeta spremao sam i ispite kako bih uspio diplomirati u roku, a također sam i obavljao stručnu praksu u kompaniji *Kite doo* koja se bavi prodajom poljoprivredne mehanizacije, te sam proširivao i znanje u svojoj struci. U novoj akademskoj godini planiram nastaviti studiranje na master studijama, a također uporedo želim pronaći posao«.

Ivana Mačković, Akademija umjetnosti u Novom Sadu, smjer muzička pedagogija:

»Ovoga ljeta putovala sam na odmor u Liku, u Hrvatsku. I u Pragu sam bila sa Subotičkim tamburaškim orkestrom na natjecanju. Osvojili smo Grand prix, to jest izabrani smo za najbolji sastav od svih u kategoriji instrumentalnih sastava. Natjecanje je bilo

međunarodno, sudjelovali su instrumentalni sastavi, plesne grupe i solisti pjevači iz raznih zemalja: Poljska, Ukrajina, Bugarska... Osim toga, uglavnom sam odmarala, a uskoro ću početi s pripremanjem župnog zbora za novi koncert. Putovanja su mi dobro došla da se malo isključim od svega i sad još koristim priliku za odmor kako bih bila spremna za novu akademsku godinu od koje očekujem kaos i gužvu, jer mi je to završna godina, a poslije toga me čeka i prijemni i upis na master studije«.

Antonija Rudić, Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, smjer ratarstvo i povrtlarstvo:

»Početak ljeta provela sam, kako u ispitnim rokovima i učeći u Novom Sadu tako i u žetvi s tatom i bratom na našem obiteljskom gospodarstvu u Tavankutu. Kako u Tavankutu imamo bogat program u okviru *Tavankutskog kulturnog lita*, bila sam jedna od organizatorica skoro

svih događaja, posebice na ovogodišnjem *XII. Seminaru bunjevačkog stvaralaštva*, na kojem sam stekla divna prijateljstva. Nakon završenih manifestacija imala sam nešto više od tjedan dana spremati se za put u Lisabon na Svjetski susret mladih s papom. Za mene, posebno putovanje kao i cjelokupni doživljaj samog susreta, bdjenja s papom, kateheze i mise na hrvatskome jeziku je prelijepo iskustvo. Najljepše mi je bilo u marijanskom svetištu u Francuskoj – Lourdes koje bih voljela opet posjetiti zajedno s mamom. U novoj akademskoj godini plan je, koliko je to moguće, što više 'zagrijati stoc' kako bi se što prije završio studij i povratak u Tavankut«.

Jovana Kujundžić, Gimnazija Svetozar Marković u Subotici:

»Raspust sam provela jako lijepo. Mnogo događaja, predivnih uspomena, druženja i putovanja s dragim ljudima su ovaj ljetni raspust učinili veoma posebnim. Putovala sam s obitelji na ljetovanje vrlo brzo nakon završetka prošle školske godine. Kra-

jem srpnja sam išla na Svjetski susret mladih koji je održan u Lisabonu. To je bilo zaista jedno divno putovanje. Obišli smo razne države i gradove, učvrstili našu vjeru i lijepo se zabavili. Od ove školske godine očekujem da ne bude jako zahtjevna, da naučim mnogo toga novog i da bude zanimljiva. Nisam se mnogo pripremala osim onoga što mi je potrebno poput pribora, bilježnica i drugoga.

Teo Margetić, Gimnazija Svetozar Marković u Subotici:

»Ovog ljeta najprije sam putovao na Cres u organizaciji udruge *Naša djeca*. Na Cresu mi je bilo vrlo lijepo zbog društva, druženja i toploga vremena. Ubrzo nakon Cresa putovao sam na Svjetski dan mladih u Lisabon. Putovali smo autobusom i na putu za Lisabon po jedan dan proveli smo u Milanu i Nici i dva u Lourdesu. Pet dana, koje smo proveli u Lisabonu, bili su iznimno zanimljivi, zabavni kao i kaotični. Susreli smo se s papom, upoznali mnogo mladih ljudi koji dolaze iz svih krajeva svijeta i spavali pod vedrim nebom. U povratku smo posjetili San Sebastian, Montpellier i ponovo Milano. Cjelokupni dojam je da mi je to hodočašće donijelo neka od najljepših iskustava u životu i svakako bih ga ponovio. Ovo ljetno sam uglavnom proveo putujući, a kada sam bio u Subotici vrijeme sam provodio družeći se s prijateljima i odmarajući. Od nove školske godine očekujem male promjene što se tiče predmeta koje slušamo. Također, očekujem da ću se konačno odlučiti na koji fakultet želim ići, a potom i pripreme za upis istog.

Melisa Gadžur, Gimnazija Svetozar Marković u Subotici:

»Ovog ljeta sam bila na moru u Herceg Novom s folklornim društvom u kom sam članica već 11 godina. Velik broj folkloraša je putovao i bilo nam je vrlo lijepo. Osim toga, ovog ljeta sam se zaposlila u novootvorenoj piceriji kod nas u Tavankutu.

Moj posao je bio šankerica/konobarica. Stekla sam novo iskustvo i nadam se da ću tamo i nastaviti raditi. Maksimalno sam iskoristila ovo ljetno, mislim da sam se odmorila i da sam spremna za novu školsku godinu koja nam slijedi. Imam mnoga očekivanja za koja se nadam da ću ispuniti. Nadam se da ću raditi i učiti bolje nego prethodne godine i pripremiti se za daljnji život.

Klara Dulić Ševčić

Nove stručne prakse u Šidu

Poziv mladima za poduzetništvo

Caritas Srijem je potpisao memorandume o suradnji i razumijevanju na projektu *YourJob2* s četiri preduzeća u šidskoj općini: kozmetički salon *Dramir*, frizersko-kozmetički salon *Ladora style*, građara *Kod Bosanca*, kao i sa špedicijom *Puls šped*. Osim memoranduma, potpisani su i ugovori o obavljanju stručne prakse za mlade kandidate i kandidatkinje iz Šida. Zahvaljujući ovim stručnim praksama mladi će steći radno iskustvo na pozicijama frizera, kozmetičara, viljuškariste i administrativnog radnika.

Svi mladi iz Iriga i Šida koji žele osnažiti i unaprijediti svoje kapacitete i šanse na tržištu rada imaju mogućnost zakazati individualno karijerno vođenje i savjetovanje. Također, poziv za poduzetništvo je otvoren, te se mladi koji su zainteresirani pokrenuti vlastiti biznis pozivaju da se sa svojom biznis idejom jave u ured na Karađorđevoj br. 79 u Šidu u što skorijem periodu. Sve usluge projekta *Your Job* su besplatne.

Više informacija možete doznati na Facebook i Instagram stranici projekta *Your Job*.

S. Ž.

Svladavanje brucoške godine

Polazak na fakultet je uzbudljivo i transformativno iskustvo u životu mlade osobe. Vrijeme je novostečene neovisnosti, samootkrivanja i akademskog rasta. Međutim, prijelaz iz srednje škole na fakultet može biti izazovan. Kako bismo brucima pomogli da što bolje iskoriste ovaj period, pripremili smo nekoliko bitnih savjeta.

Život u domu

Život u domu je čest dio sveučilišnog iskustva, nudeći brucima spoj neovisnosti i zajednice. Jedan od prvih savjeta brucima je stvaranje udobnog životnog prostora. Vaša spavaonica nije samo mjesto za spavanje; personalizirajte ga posterima, fotografijama i drugim predmetima koji vam donose osjećaj pripadnosti novom okruženju. No, uvijek imajte na umu da provjerite pravila studentskoga doma prije no što unesete bilo kakve promjene. Život u

akademski uspjeh, osobna dobrobit i izvannastavne aktivnosti. Sveučilišni život može biti zahtjevan, s predavanjima, zadacima, ispitima, društvenim aktivnostima i osobnim odgovornostima koji se bore za vašu pozornost. Ključ upravljanja vremenom je dobro strukturiran raspored. Započnite ovaj proces izradom detaljnog dnevnog, tjednog ili mjesečnog rasporeda koji ocrta vaše obveze.

Financijska odgovornost

Financijska odgovornost uključuje izradu proračuna, donošenje mudrih financijskih odluka i planiranje kratkoročnih i dugoročnih troškova. Proračun vam pomaže pratiti prihode i rashode, osiguravajući da živite unutar svojih mogućnosti i štedite za buduće ciljeve. Navedite sve izvore prihoda, uključujući financijsku pomoć, poslove sa skraćenim radnim vremenom, stipendije i sve doprinose obitelji.

Kategorizirajte svoje troškove na fiksne (npr. školarina, stanarina, režije) i varijabilne (npr. namirnice, prijevoz, zabava). Dajte prioritet bitnim troškovima poput školarine i stanarine.

Usredotočenost na ciljeve

Zadržavanje usredotočenosti na vaše ciljeve ključno je za postizanje uspjeha tijekom vašeg akademskog putovanja. Njegovanje jasnog osjećaja svrhe i smjera ključno je dok prolazite ovu transformativnu fazu svog života. Započnite definiranjem svojih akademskih ciljeva, koji bi mogli uključivati ciljeve poput održavanja određenog prosjeka ocjena. Kako biste učinkovito pratili svoj napredak, podijelite ove ciljeve na manje korake kojima se lakše upravlja. Uz to, razmislite o postavljanju ciljeva osobnog razvoja.

Novi grad

Preseljenje u novi grad ili mjesto za fakultet predstavlja jedinstvenu priliku da istražite i uronite u drugačije okruženje. To može biti transformativno iskustvo koje obogaćuje vašu kulturnu svijest i osobni rast. Lagano prošecite svojim susjedstvom i koristite javni prijevoz kako biste stekli dojam o izgledu grada. Upoznajte se s bitnim rutama, poput puta do sveučilišnog kampusa, trgovina mješovitom robom i lokalnih atrakcija. Obratite pažnju na lokalna događanja, festivale i kulturne proslave.

Andrea Darabašić

bliskom okruženju s cimerima pruža izvrsnu priliku za izgradnju odnosa i prijateljstva koja mogu trajati cijeli život – budite otvoreni za njihove perspektive.

Upoznavanje novih ljudi

Jedan od najučinkovitijih načina za upoznavanje novih ljudi je sudjelovanje u sveučilišnim orijentacijskim događanjima i pridruživanje klubovima ili organizacijama koji su u skladu s vašim interesima. Pridruživanje aktivnostima koje odgovaraju vašim hobbijima, strastima ili akademskim bavljenjima omogućuje vam povezivanje s istomišljenicima i učenje van strogih akademskih okvira.

Učinkovito upravljanje vremenom

Učinkovito upravljanje vremenom ključna je vještina za studente. To je temelj na kojem se grade

Odrastanje i odvajanje od roditelja

Odvojiti se od roditelja i ostvariti autonomiju najvažniji je razvojni zadatak. Iako se mnogi odsele, mali broj postane emocionalno zrela odrasla osoba.

Ovisnost/navezanost (engl. dependency) može se manifestirati na različite načine:

1. Suživot s roditeljima – bez obzira je li razlog »tako je jeftinije« ili »zašto da plaćam drugdje« na emocionalnoj razini je riječ o ovisnosti/navezanosti.

2. Emocionalna navezanost – osoba je fizički odvojena, ali se trajno oslanja na roditelje financijski, uključuje roditelje u svoje odluke, trajno se žali njima na nešto bez namjere da promijeni itd.

3. Osoba kroz partnerski ili prijateljski odnos odigrava slične emocije koje su bile prisutne u primarnom odnosu (npr. roditelj je bio emocionalno distanciran i osoba nesvjesno odabere takvog partnera) ili taj odnos koristi za sve navedeno pod točkom 2.

4. Osoba je previše neovisna (ali ne emocionalno zrela i autonomna) te ne može tražiti ni primiti pomoć čak ni u situacijama kada je to zrelo i odraslo.

Uzroci neuspješnog odvajanja

Iako nam logika svjesnog kaže »ako nam je lijepo, tada ćemo htjeti ostati u tomu što dulje, a ako nam je loše, htjet ćemo se odvojiti«, logika nesvjesnog je drukčija.

Primarni odnosi imaju najveći utjecaj na razvoj ličnosti, jer ih internaliziramo i oni žive u nama. Svejedno je jesu li nam roditelji živi ili nisu, jesmo li u kontaktu s njima ili nismo, mi otisak tog odnosa nosimo u sebi. Ako taj odnos nije bio dovoljno dobar, mi ćemo cijeli život, nesvjesno, pokušavati kroz druge odnose dobiti ono što nam je u primarnom odnosu nedostajalo. A to znači da ćemo ponavljati isti tip odnosa i nanovo ostajati povrijeđeni.

Zamislite to ovako: ako stojite na nečemu vrlo stabilnom i čvrstom i ako ste sigurni da se taj oslonac neće pomaknuti ili puknuti, lakše ćete odskočiti (odvojiti se). Tako je i s primarnim odnosima. Ako u primarnom odnosu dobijemo stabilnost, emocionalnu regulaciju, samopoštovanje, samopouzdanje – odvajanje i ostvarivanje autonomije će doći lako.

No, ako je u naših roditelja visoki stupanj ovisnosti/navezanosti, tada oni ne mogu pružiti stabilnost, sigurnost, umirenje jer to ni sami nisu dobili.

To znači da ćemo razviti navezanost na taj težak odnos i ponavljati ga kroz život.

Stil roditeljstva i ovisnost/navezanost

Istraživanja pokazuju kako i autoritaran stil roditeljstva kao i previše popuštajući mogu dovesti do razvoja ovisnosti i onemogućiti emocionalno sazrijevanje.

Na našem podneblju generacije koje su odgajane vrlo strogo: djeca nisu smjela iskazivati mišljenje, bojali su se odraslih (nazivali su to poštovanje ali je riječ o strahu), fizički su kažnjavana itd. Mnogi su prerano odrasli (neimaština, 2. svjetski rat itd.). Žene su tretirane kao manje sposobne, kao da nemaju odrasle kapacitete, nisu mogle glasati, školovati se, biti financijski neovisne, bile su vlasništvo oca ili muža, udavalo ih se dok su još bile djeca itd. Svi oni su izrasli u ljude koji nisu emocionalno sazreli. Poput djece koja se plaše da će biti kažnjena pa naglo nauče kako se ponašati kao odrasli, ali su duboko u sebi samo preplašena djeca. Oni svojoj djeci nisu mogli prenijeti ni stabilnost ni sigurnost.

Neki su to prenosili dalje (»I mene su tukli pa mi ništa ne fali«), a neki su prepoznali koliko je to strašno i htjeli su drukčije, no otišli su u previše popustljiv stil. No, čak i da su naučili bolji stil roditeljstva i dalje im nedostaju oni ključni blokovi za izgradnju zdrave ličnosti. A ako nemaju te blokove, ne mogu ih prenijeti ni svojoj djeci. I zato je danas ovisnost/navezanost sveprisutna i u podlozi je svakog poremećaja ličnosti.

Kako onda dalje? Put u osobnu slobodu vodi kroz zacjeljenje ranjenog identiteta. Taj proces je težak što su bili teški primarni odnosi, no to se može postići kroz psihoterapiju.

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize, smjer psihoterapija

»MMA je jedan od najzahtjevnijih sportova današnjice«

Dvadesetosmogodišnji **Antonio Zovak** dolazi iz Plavne i bavi se jednim od najpopularnijih borilačkih sportova – mješovitim borilačkim vještinama (MMA). Trenutno je u svojoj kategoriji rangiran na 15. mjestu u Europi. Antonio već sedam godina ima licencu za trenera te se pored velikih pobjeda može pohvaliti i uspjesima svog tima boraca koje trenira u Plavni. Mnogi mladi sportisti mogu se ugledati na njega, jer je veoma posvećen svakom treningu i spreman žrtovati mnogo toga za što bolje rezultate.

KUŽIŠ?! Kada si se počeo baviti borilačkim vještinama i gdje?

Oduvijek sam imao želju baviti se borilačkim sportom, kao mali redovno sam gledao **Mirka Filipovića** koji mi je bio idol i motivacija. Nažalost, živim u maloj sredini i to nije bilo moguće sve dok nisam otišao na fakultet u Novi Sad tako da sam s 19 godina počeo trenirati, a s 21 aktivno se boriti.

KUŽIŠ?! Koje rezultate si postigao do sada i koju borbu pamtiš kao najzahtjevniju?

U profesionalnom skorcu imam 10 pobjeda, od kojih su 9 nokautom, i 3 poraza. Najveća borba mi je bila u Poljskoj protiv **Tomasza Narkuna**, desetogodišnjeg šampiona KSW-a (*Konfrontacja Sztuk Walki*), najjače europske organizacije. Najznačajnija borba mi je bila prošle godine u Baču pred domaćom publikom. Borio sam se u organizaciji SBC Revenge (*Serbian Battle Championship*), također jedne od vodećih europskih organizacija, pred prepunom sportskom dvoranom i pobijedio gušenjem u prvoj rundi.

KUŽIŠ?! Koliko često imaš treninge i jesu li zahtjevni?

Treniram 5-6 puta tjedno u periodu kada nema zakazanih mečeva. Kada se zakaže meč, postoji proces priprema koji traje otprilike 4-5 tjedana i trenira se dva puta dnevno. MMA je jedan od najzahtjevnijih sportova današnjice, to je skup svih borilačkih sportova u jednom (boks, hrvanje, kickboxing, brazilski jiu jitsu, judo,...).

KUŽIŠ?! MMA postaje sve popularniji sport. Zašto se sve više mladih interesira za njega?

Istina je, MMA je najbrže rastući sport na svijetu i danas je u velikoj ekspanziji. Mnogi borci iz drugih borilačkih vještina prelaze u MMA zbog sve veće po-

pularnosti i atraktivnosti. Postoji nekoliko prednosti u treningu i bavljenju ovim sportom, zdravlje na prvom mjestu, zatim poboljšava mentalnu snagu, sposobnosti razmišljanja, povećava samopouzdanje i socijalizaciju i mnogo drugih stvari.

KUŽIŠ?! Osim fizičke, za svaku borbu potrebna je i psihička spremnost. Imaš li prije borbe neke rituale koji ti pomažu kako bi se pripremio?

Nemam neke posebne rituale pred borbu, volim biti bar sat vremena na dan borbe sam u sobi kako bih se opustio, smirio i skocentrirao. Također, nosim uvijek sa sobom krunicu koju sam dobio u Međugorju i vjerujem da me ona štiti i čuva.

KUŽIŠ?! Kakvi su ti planovi za budućnost?

Trenutni planovi koje imam su u studenome u Vukovaru zakazan sljedeći meč i zatim u prosincu borba za pojas u Belišću. U budućnosti se planiram više posvetiti trenerskom poslu i momcima koje treniram, da njima dam podršku i da budem uz njih kad idu na mečeve.

KUŽIŠ?! I za kraj, koju poruku bi želio poslati mladima kako bi ih motivirao da neguju, ali i istražuju svoje talente?

Nije lako biti najbolji čime god se bavili. Morate biti istrajni na svom putu i ne dozvoliti da vas išta poremeti. Osim toga što vrijedno trenirate, važan aspekt svakog sportaša je i zdrava ishrana, kao i jaka mentalna snaga na kojoj, kao i na mišićima, morate raditi čitavog života.

Katarina Ivanković Radaković

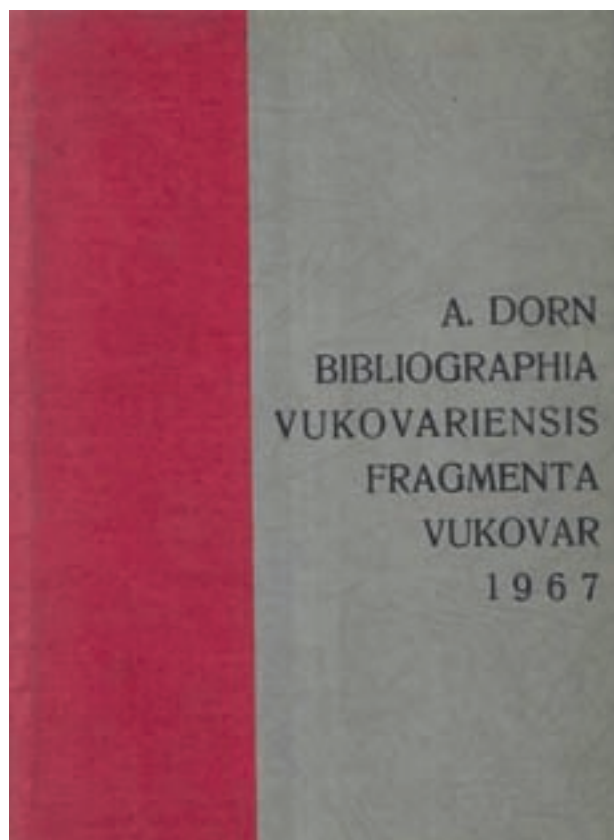
Priznati arheolog i muzealac

Srijemsko mjesto Hrtkovci rasadnik su brojnih umnih ljudi. Jedan od njih je **Antun Dorn**. Rođen je prije 100 godina u Hrtkovcima 21. kolovoza 1923. Otac mu je bio **Mijo Dorn**, a mater **Marija** rođ. **Milobara**. Brat mu je bio **Stjepan Dorn**, ljekarnik. Gimnaziju je završio u Rumi 1943. U to vrijeme fašizam je bila dominantna ideologija u prosvjetnom sustavu okupiranih dijelova Jugoslavije. Stjepan Dorn, međutim, pokazao je imunost na zagovornike fašističke ideje i priključio se narodno-oslobodilačkim postrojbama. Poslije Drugog svjetskog rata studirao je povijest, latinski i etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1946. – 1951.).

Sam je uredio katalog o **Lavoslavu Ružički**, prvom dobitniku Nobelove nagrade iz Hrvatske. Pisao je izvješća o svojim arheološkim istraživanjima: o lokalitetima na području Vukovara (*Ogledi*, 1969.), keltskom ratničkom grobu s Vučedola (Godišnjak Matice hrvatske, Vinkovci, 1970.), rekognosciranju trase rimskog puta Tovarnik – Osijek (*Arheološki pregled*, 1977.).

Karijera

Nakon studija radio je kao profesor u realnoj gimnaziji u Vukovaru (1951. – 1961.) u Institutu za povijest prirodnih, matematičkih i medicinskih nauka JAZU-a u Zagrebu (1961. – 1963.), u Gradskom muzeju u Vukovaru (prvo kao kustos 1963. – 1979., a od 1979. kao ravnatelj).

Istraživanje

Antun Dorn je pokazao veliki entuzijizam i energiju za istraživanje. Suradivao je s Jugoslavenskom akademijom znanosti i umjetnosti u arheološkim iskopavanjima (na Hvaru, Korčuli, Lošnju, Cresu itd.). Među bitnijim izdvaja se iskapanje starohrvatske nekropole u Daraž-Bošnjacima pokraj Županje i u Vučedolu pokraj Vukovara. Zaslužan je za uređivanje muzejskih zbirki u Vukovaru, Iloku i Petrovcima.

Autor

Antun Dorn bio je vičan peru. Autor je brojnih znanstvenih publikacija. Uredio je zbirku *Simpozij neolit i eneolit* u Slavoniji s **Dionizijem Švagelj**om.

Naročito se interesirao za povijest medicine u Vukovaru. Kao rezultat toga nastali su njegovi prilozi o povijesti zdravstvenih prilika u Vukovaru tijekom XIII. stoljeća. Zajedno s **Renatom Peroš** sastavio je uradak o epidemijama u Hrvatskoj i Slavoniji. Kao izvor služili su mu zapisnici Hrvatskog sabora. Iz domene povijesti medicine važniji radovi su mu: *Starohrvatska nekropola u Daraž-Bošnjacima kod Županje* (suautor **Božidar Čečuk**, u časopisu *Arheološki radovi i rasprave*, 1967.), *Razvoj zdravstvenih ustanova u Vukovaru* (u zborniku *Medicinski centar Vukovar*, 1976).

Vladimir Nimčević

Subotički oratorij

»Misli veliko, učini bar malo, pokreni lavinu«

Vizija Mladih istraživača Srbije jeste biti pokretačka snaga za sve kojima je cilj da naš planet bude mirnije, zdravije i pravednije mjesto

Mladi
istraživači
Srbije
Volonterski servis Srbije

O mladima u Srbiji se ovih dana često čuje kako su apatični, letargični, da ih ne zanimaju promjene u društvu, te da imaju želju što prije emigrirati. Što se tiče angažiranja u društvu i volontiranja, ispitanici jedne studije smatraju da je opća slika o volontiranju u javnosti prilično loša. Mladi se ne angažiraju zato što su letargični i nisu dovoljno informirani o volontiranju, a dosta ljudi smatra kako je volontiranje »rad za džabe« i da od njega nema nikakve dobiti. Je li sve zaista tako?

KUŽIŠ?! MIS su neprofitna, nevladina, nestra-
načka organizacija u koju se dobrovoljno pridru-
žuju mladi ljudi radi ostvarivanja zajedničkih in-
teresa i ciljeva. Koji su to zajednički ciljevi kojima
Vaša organizacija teži i na kojim poljima u druš-
tvu aktivno radite?

MIS su izrasli iz istraživačkog pokreta koji je nastao 1969. godine u Valjevu. Godine 1976. osnovana je mreža istraživačkih organizacija (registrirana 1977. godine), koja je okupila veliki broj sekcija, klubova i društava različitog naučnog interesiranja. Danas MIS predstavljaju organizaciju na nacionalnom nivou, koju čini nekoliko tematski različitih, a međusobno uvezanih sektora. Vizija nam je da budemo pokretačka snaga za sve kojima je cilj da naš planet bude mirnije, zdravije i pravednije mjesto. MIS rad s mladima zasnivaju na sljedećim ciljevima: podizanje svijesti o potrebi zaštite i očuvanju životne sredine kao izvorne vrijednosti u kontekstu održivog razvoja; pravovremeno obrazovanje i razvijanje životnih navika u skladu

sa zdravom prirodom i u harmoniji sa socijalnom okolinom; promocija i razvoj volonterskog pokreta; promoviranje volonterskih radnih kampova kao vida doprinosa: rješavanje problema u lokalnoj zajednici, boljem razumijevanju naroda i kultura, prijateljstvu i miru; razvijanje suradnje s, po djelatnosti, srodnim organizacijama u zemlji i inozemstvu, a posebice u regiji jugoistočne Europe; stvaranje uvjeta za poboljšanje položaja mladih i realizaciju omladinskih inicijativa kao i zalaganje za adekvatnu verifikaciju i afirmaciju rezultata koje ostvaruju mladi te popularizacija naučno-istraživačkog rada i stvaralaštva među mladima.

Postoji jedan manji broj mladih koji svoje slobodno vrijeme koristi da bi se angažirao za neku društveno bitnu temu i da bi volontirao u nekoj organizaciji. Neki od njih su toliko zavoljeli taj angažman da su aktivni u više organizacija na različitim poljima. Što pokreće ove mlade?

Naša sugovornica u ovom broju je koordinatori-
ca volonterskih kampova Mladih istraživača Srbije (MIS) **Tanja Vučetić** koja će nam predstaviti organizaciju, približiti mogućnosti i prilike koje se mladima danas nude, te podijeliti svoja iskustva u svezi volon-
terizma i mladih u današnjem društvu.

KUŽIŠ?!: Volonterski servis Srbije (VSS), služba za razmjenu volontera, osnovana je 1990. godine u okviru MIS. Kako funkcioniše ovaj volonterski servis, kao i na koji se način mladi mogu prijaviti?

Na našem pretraživaču kampova volonteri mogu pronaći više od 30 država u kojima se održavaju kampovi. Mogu izabrati državu, datume koji im odgovaraju i temu kampa. Kada istraže i dobro pročitaju opise kampova mogu ih dodati u svoj »ranac« i zatim nastaviti s procesom prijave. U sklopu prijave jako je bitno da volonteri poređaju kampove po željenom rasporedu. Sljedeći korak je uplata participacije u iznosu od 7.000 dinara (ako volonteri koriste ISIC ili EYCA karticu

participacija iznosi 6.300 dinara) za prvi kamp, za svaki naredni kamp participacija iznosi 3.500 dinara (uz već spomenute kartice 1.750 dinara), kao i potpisivanje »općih uvjeta prijavljivanja na volonterske kampove u inozemstvu«. U roku od par dana od naših partnera dobijamo povratnu informaciju i obavještavamo volontere jesu li primljeni u kamp. Volonteri, tri ili četiri tjedna pred kamp, dobijaju *Infosheet* koji sadrži detaljne informacije o kampu, mjesto i vrijeme okupljanja, lokacija kampa, kontakte kamp lidera i ostalo. Kako bismo zadržali internacionalni duh, na jednom kampu može biti najviše dvije osobe iz iste države. Osim međunarodnih kampova u inozemstvu, organiziramo i međunarodne kampove u Srbiji. Kampovi su otvoreni za volontere iz inozemstva, kao i volontere iz Srbije. Uz podršku Ministarstva turizma i omladine godišnje organiziramo oko 30 volonterskih kampova u Srbiji. Posebna vrsta kampova su kampovi za mlade do 30 godina koji su podržani od Europske inicijative za solidarnost (*European Solidarity Corps*). Volonteri koji se prijave na ove kampove ne plaćaju participaciju i pokrivaju im se putni troškovi

do određenog iznosa. Više informacija možete pronaći na našem sajtu <https://www.mis.org.rs/>

KUŽIŠ?!: Iz Vašeg dosadašnjeg iskustva što Vam se čini da motivira mlade ljude da volontiraju, kao i što im se najviše dopada?

Volontere koji se preko nas prijavljuju najviše motivira sama tema kampa, budući da se kampovi organiziraju s ciljem pomaganja lokalnoj zajednici. Spremni su dati svoj doprinos kroz volontiranje i pokloniti svoje vrijeme, vještine i rad zajednici. Naši volonteri često kažu da su kampovi odlična prilika da upoznaju različite kulture koje do sada nisu imali prilike upoznati, kao i način života ljudi u lokalnim zajednicama i njihove kuhinje i specijalitete. Osim toga, da imaju lijepe trenutke te da stvore nove i druže se s ljudima velikog srca, a svi volonteri ga imaju.

KUŽIŠ?!: Mnogo mladih počne volontirati u mladosti i ne prestanu cijeli život. Koju ulogu ima volontiranje u njihovom životu?

Volontiranje ima jako važnu ulogu u životu mladih ljudi i svih onih koji se tako osjećaju. Mladi se kroz volontiranje oplemenjuju i obogaćuju. Volontiranjem stječu nove radne navike, razvijaju svoje vještine, izlaze iz zone komfora, upoznaju ljude iz svih krajeva svijeta. Aktivnosti na kampovima su osmišljene da stimuliraju, motiviraju i daju impuls energije volonterima. Oni razvijaju povjerenje, vještine liderstva, kao i svoje jače strane ili postaju svjesni svojih jačih strana, a u grupi se stvara kohezija i suradnja. Ovo potiče motivaciju, učvršćuje moral, odgovornost i asertivnost. Neki se suoče sa svojim slabostima koje se kroz timski rad, druženje

i podjelu poslova nekako neutraliziraju. Kroz volontiranje u stvari osnažujemo i sebe.

KUŽIŠ?!: Koja je Vaša poruka mladima koji razmišljaju o volontiranju? Zašto je važno biti aktivan i angažiran član društva/zajednice u kojoj živimo?

Naša poruka je u stvari i naš moto: »Misli veliko, učini bar malo, pokreni lavinu«. Kad jednom odete u kamp, nećete moći odoljeti da ne odete i naredne godine ili par puta tijekom godine. Jedna od prednosti volontiranja je utjecaj na zajednicu. Volontiranje vam omogućava da se povežete sa zajednicom i učinite je boljim mjestom. Čak i pomoć u najsitnijim zadacima može napraviti stvarnu razliku u životima ljudi, životinja i organizacija kojima je potrebna. Posvetite svoje vrijeme volontiranju, steknite nove prijatelje, unaprijedite svoje znanje i društvene vještine, budite spremni za velike promjene i započnite svoje avanture!

Sara Žurovski

LOVCI NA DIVLJE KONJE

SCENARIJ, CRTEŽ I GRAFIČKA OBRADA: KRISTIJAN SEKULIĆ

JEREMIAH JOHNSON JE JEDNOM REKAO KAKO AMERIČKI ZAPAD NIJE ZEMLJOVIDNA ODREDNICA, NEJASNI PROSTOR ISCRTAN NA MAPI KOJI OZNAČAVA NETAKNUTU DIVLJINU OD KAD JE BOG STVORIO ZEMLJU. DIVLJI ZAPAD JE PRIJE JEDNO STANJE DUHA, IDEJA ILI NEDOSANJANI SAN U VJEČNOJ POTREBI ČOVJEKA DA IDE UVIJEK NAPRIJED U NEPOZNATO I OTKRIVA OBRISE NOVOG NEISTRAŽENOG SVIJETA. ALI TAJ SVIJET U SVOJOJ LJEPOTI KRIJE OKRUTNE ZAKONE PRIRODE GDJE SE SVAKA SLABOST I NEZNANJE PLAĆAJU GLAVOM.

ČOVJEK SA SVOJIM PREDUBEĐENJIMA MORA PRIHVATITI SVOJE MJESTO NA ZAPADU I PAŽLJIVO OSLUŠKIVATI SVOJE SRCE I VODITI SE INSTINKTOM, JER U BITI, SVI MI NOSIMO U SEBI VLASTITE DEMONE I ANĐELE U DUŠI I NEMA MJESTA GDJE ĆE VJEČNA BORBA BITI PREKINUTA. MI SMO TO ŠTO JESMO I SAMO AKO BUDEMO IMALI SREĆE, PREŽIVJET ĆEMO DOVOLJNO DUGO DA OVO ISPRIČAMO DRUGIMA.

VRAG IH
ODNIO, ČINI SE
DA SE NISU JOŠ
ZAMORILI.

YEPEEEEEYEAH !

ROOOUMBLEEEE !

POSUSTAJU
JOŠ SAMO MALO
I BIT ĆE U SVOM
KORALU.

MNOGE PRIČE SU ISPRIČANE O ZAVODLJIVOM SVIJETU NEUKROČENE DIVLJINE NA AMERIČKOM ZAPADU. MNOGO JE VIŠE ONIH KOJE NISU ISPRIČANE A NESUMLJIVO SU NESTALE U NEPREGLEDNOM PROSTRANSTVU KAO I ONI KOJIMA SE PUT NESRETNO ZAVRŠIO POD SVAKOVRSNIM OKOLNOSTIMA.

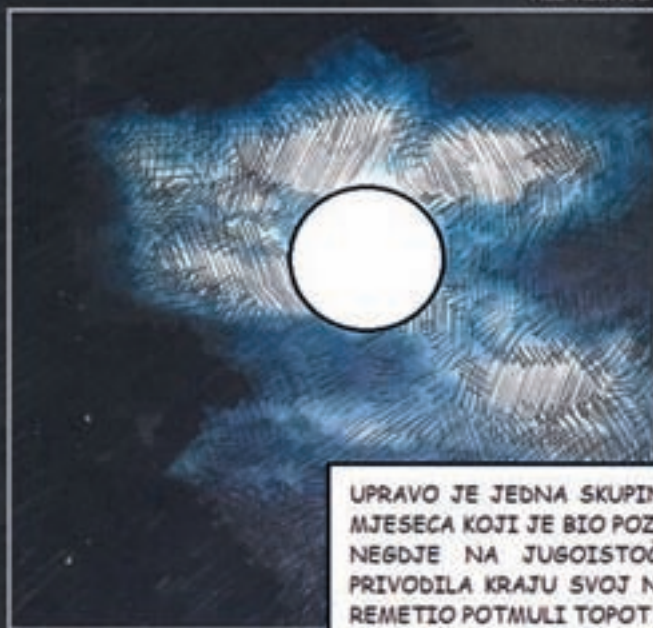

HAJDE LIJEPI
HAA - HAA !
JOŠ MALO !

UNATOČ FANTASTIČNIM OPISIMA DIVLJINE, TEŠKIM UVJETIMA ŽIVOTA, NAPORNOM RADU, BORBI S INDIJANCIMA, DIVLJIM ZVJERIMA I VREMENSKIM NEPOGODAMA - OVO JE PRIČA O LJUDIMA KOJI NISU BILI SUDIONICI NEKIH UŽARENIH BITAKA, PUSTOLOVINA KOJE ČITAOCE NA ISTOKU OSTAVLJAJU BEZ DAHA. DAPAČE, OVO JE PRIČA O OBIČNIM LJUDIMA KOJI SU HVATALI I KROTILO DIVLJE KONJE LIŠENI SVAKE UDOBNOŠTI.

ALL RIGHTS RESERVED BY AUTHOR KRISTIJAN C. SEKULIC © WIEN 2023

UPRAVO JE JEDNA SKUPINA COWBOYA U NOĆI PUNOG MJESECA KOJI JE BIO POZNAT I KAO MJESEC KOMANČA, NEGDJE NA JUGOISTOČNOM TERITORIJU TEXASA PRIVODILA KRAJU SVOJ NAPORNI RAD DOK JE TIŠINU REMETIO POTMULI TOPOT KOPITA DIVLJIH KONJA.

Sastavak za primjer: učenici Politehničke škole u Subotici

Moj omiljeni predmet

Svi mi đaci imamo omiljeni predmet, taj jedan sat kojem se radujemo u cijeloj školi, sat koji gledamo na rasporedu u nedjelju navečer i čekamo njegov početak. Za mene je taj predmet *Hrvatski jezik i književnost*.

Iako mi hrvatski nije materinski jezik, uspjela sam se u njemu pronaći i doživjeti ga kao svog. Zahvaljujući profesoru Bruni, koji nam je svaki sat nesebično dijelio njegovu ljubav i ambiciju, uspjela sam se osjećati prihvaćeno i shvaćeno. Jedan od glavnih razloga zašto se baš ovom satu radujem svake nedjelje navečer jest činjenica da znam da ću se za ta tri sata tjedno morati potruditi i da ću sigurno izaći poslije sata s proširenim znanjem. Znam da ću izaći pod utjecajem i da ću poslije sata morati stati i razmišljati o temi, pročitati više. To je nešto što naš profesor zna učiniti drugačije od ostalih, zna me natjerati udubiti se u temu toga sata i naučiti me o nečemu što mi je prije bilo nepoznato.

Pored svog znanja koje nudi, on je također uvijek spreman podijeliti poneki životni savjet i poslušati nas kad mu pričamo o našim problemima. Naši sati su gotovo uvijek opušteni, ali i produktivni. Na njima se mogu opustiti i osjetiti sigurno. Često se našalimo i zato je atmosfera uvijek lakša. Omiljeni sati su mi kada nam profesor predaje o književnicima jer znam da ću naučiti o njima svašta novo i jer tada mogu pričati s profesorom o srodnim temama.

Kada profesor uspije dotaknuti srce i misao svakoga od nas to je ono što pamtimo i nosimo kroz život kao najveći dar. Zahvalna sam što sam dobila priliku iskusiti taj dar i što mogu svakoga tjedna sjesti u učionicu i biti sigurna u to da ću iz nje izaći mudrija.

Tea Narančić, FT2/10

Škola po mojoj mjeri

Moja škola je lijepa, ali bila bi puno ljepša da je po mojoj mjeri.

Ovako bih željela da moja škola izgleda: prije svega, željela bih da škola bude staklena, da ima puno svjetla u njoj. Umjesto stepenica da ima tobogan kako bi bilo lakše i brže otići na odmor i pokretne stepenice za dolazak na vrijeme na nastavu na 3. kat. Okolica škole bi bila puna drveća i cvijeća, još više nego sada, a unutrašnjost škole bi također bila puna cvijeća. Svatko bi imao jednu učionicu koju bi čuvao, uređivao i brinuo se o njoj. Pored svake klupe bi bila vreća za smeće da djeca ne bi šetala za vrijeme nastave. U školi bi se cijelo vrijeme puštala glazba koju bi učenici birali jer uz

glazbu se bolje uči. Ne bi imali više predmeta svaki dan, nego bi, recimo, ponedjeljak bio predodređen samo za matematiku, utorak za hrvatski, srijeda za tjelesni... Mislim da bi tada djeca više toga naučila jer bi se dulje vremena bez prekida mogla usmjeriti na jedan predmet i time bolje ga savladati. Zidovi škole iznutra bi bili obojani raznim bojama. U školi bi bila jedna velika dvorana u kojoj bi svi učenici dolazili samo zbog likovnog, svi zajedno. Ta bi dvorana bila puna tempera, kistova... i djeca bi imala inspiraciju i volju doći na taj sat. Na zidovima te dvorane bi bili samo crteži koje su sami izradili. U dvorištu škole bi bio mali zoološki vrt o kojem bi se brinuli učenici i profesori. Trebalo bi napraviti i jednu veliku učionicu samo za glazbenu kulturu. U toj učionici bi bili svi mogući instrumenti koje bi djeca učila svirati. U menzi bi bile tete koje bi nam spremale doručak, a ta bi hrana bila uvijek svježije pripremljena. Sve što sam napisala bi pozitivno djelovalo na djecu, a moja najveća želja je da škola ima psa čuvara i policajca koji će nas čuvati.

Mislim da sam uspjela prikazati školu po svojim mjerilima. Znam da je nemoguće da ovako bude, ali mašta može sve. Slobodno je maštati, zar ne?

Anđela Kopunović, FT2/10

Pupoljci

Pupoljci pod suncem,
njegovani rosom,
milovani vjetrom.

Pupoljci pod nebom,
čuvani zemljom
u koju korijen pustiše.

Svi su oni
zajedno rasli,
jednako mirisali,
istom se isto radovali.

Svi oni
dijele velike snove,
puni života;
život ih zove!

Pupoljci,
svaki na svoj način
plijeni i zrači.

Pupoljci,
prekrasni ste!
Ostanite uvijek takvi!

Nevena Gojković, FT2/10

Rep je platforma da kažem ono što se treba reći

U ovom broju razgovaramo s jednim poznatim licem i jednom od najbolje čuvanih tajni maelene subotičke underground scene – Negushem! Nekada poznatiji kao Svec iz *Nekih Od Juče* ili kao Bronto iz *Glupih*, sada je pred nama u svojoj trećoj reinkarnaciji i da, ima nove stvari koje želi da čujemo. U trenutku ovog razgovora radilo se o jednom singlu objavljenom za poznatu kuću *Mascom* pod naslovom *Ja bi', ja bi'*, a prije par tjedana smo dobili još jedan moćni singl na dar naslovljen jednostavno – *TAO*.

KUŽIŠ?! Čestitamo na prvom singlu. Što nam možeš reći o nastajanju pjesme *Ja bi' ja bi'* i o njenom objavljivanju?

Ja bi', ja bi' je prva pjesma koju sam izbacio pod aliasom Negush i prva stvar koju sam izbacio za neki label (*Honey Money Gang* i *Mascom*). Nastala je u kasnim večernjim satima, dok sam slušao taj »low-fi heavenly« beat, »zabljegan« u daljine s mog prozora na devetom katu. Naravno, prvo je nastao taj »hook«, uzeo sam tu ideju i »izmuzao« iz nje koji vers, želio sam da refren bude nešto što se ponavlja, ali da je svaki put drugačiji. Sljedećeg dana sam otišao do ortaka, snimili smo demo, i eto, praktično nismo dirali tu stvar dok nismo dobili priliku da objavimo nešto, i izabrali smo nju. Mislim da smo napravili dobar izbor.

KUŽIŠ?! Što je sljedeće za Negusha? Hoće li biti novih singlova ili čekamo album?

Bit će, bit će još koji singl. U principu, ja imam album i po u »šteku« i čekam da stvarnost prijeđe s »harda« na »easy mode« pa ćemo možda objaviti i cijeli projekt. Vidjet ćemo kako masa reagira na singlove, pa ćemo po tome odrediti neki dalji tok našeg glazbenog tobogana (karijere).

KUŽIŠ?! Slušajući ovaj singl shvaćam kako pjesma u cjelini zvuči drukčije od tvojih prijašnjih radova, postoji li neki novi zvuk kojim težiš kao Negush?

Rekao bih da jeste i da su stvari iskrenije, kompleksnije, da nisu zasićene »pančlajnovima« i hedonističkim tematikama. Ima dosta momenata iz osobnog života, pokoja interna fora koja je shvatljiva samo meni, ali ne živim toliko različitim životom od prosječnog čovjeka tako da su čak i te interne fore poistovjećujuće. Meni je rep uvijek bio platforma da

kažem ono što se treba reći, takav rep volim, slušam, i takav rep je kultura. Sve ostalo je destilirano, zaglupljeno i servirano konzumerskim glavama.

KUŽIŠ?! U jednom od prošlih brojeva smo obilježili 10 godina od izlaska albuma *Izrepovani* iz depre grupe Neki Od Juče, čiji si ti također član.

Kakva su tvoja sjećanja na snimanje tog albuma i koja ti je omiljena pjesma?

To je moj omiljeni period života što se kreativnog rada tiče. Dođeš kući, baciš torbu, uzmeš da slušaš beatove i naklapaš rime. Odem kod Fadija, radimo rime, vrištimo od smijeha dok slušamo i cijepamo novu stvar. Super su mi sjećanja, i to je isto jedan od albuma koji je nastao zbog kulture. Drago mi je da se ljudi sjećaju i da i dalje slušaju taj album. A omiljena stvar bi mi bila *Optimus*, teško je odabrati jednu, ali tematika i rime tamo su... što bi se reklo »relatable« i »legnu«.

Ivan Benčik

F1 23

20

Pozdrav ljudi! Nadam se da vam početak školske godine nije težak, ali ako jeste, evo jedan tekst koji ima namjeru relaksirati vas. U ovom broju ćemo pričati o jednoj super igrici, a to je *F1 23*. Ona donosi povratak »story moda«, *Braking Point*, koji je predstavljen u *F1 2021*. Dva lika iz *Braking Pointa*, **Devon Butler**, glavni negativac, i **Aiden Jackson**, protagonist, vraćaju se u *Braking Point 2*, kao i veteran, sada umirovljeni vozač **Casper Akkerman**, koji također ima ulogu mentora i kasnije timskog šefa za *Konnersport*. Pojavljuje se i novi lik **Callie Mayer**, Devon Butlerova sestra, zajedno s njihovim ocem, **Davidoffom Butlerom**, koji je CEO vlastite tvrtke *Butler Global*, te **Andreom Konnerom**, osnivačem i vlasnikom *Konnersporta*, koji je bio timski šef u *F1 2022.* sezoni.

Poboljšana fizika vožnje

Igra sadrži narativni način s »live-action« scena sličnim *Grid Legends*. *F1 23* ima poboljšanu fiziku vožnje i omogućava postavljanje utrke na 35% dužine. Crvene zastave, koje su se posljednji put pojavile u *F1 2014*, također su prisutne. Korisnički interfejs igre je preuređen kako bi pružio iskustvo slično trenutnom prikazu utrka *Formule 1*. Novi dodaci za *My Team Icons* uključuju **Nigel Mansella**, svjetskog prvaka iz 1992., vozačicu *W Series* **Jamie Chadwick** (koja je također pomogla razvojnim timovima u *Braking Point 2*), bivšeg vozača *Williamsa* **Pastora Maldonada** i bivšeg rezervnog vozača *Toyote* **Kamuija Kobayashija**. Pre-orderi su uključivali likove iz *Braking Point 2* kao ikone.

Sigurnosna ocjena za online igrače

F1 World proširuje *F1 Life* značajku iz *F1 22* i povezuje sve igračke načine prikazane u igri, uključujući rangirane, esport, offline i online igračke načine. To uključuje i povratak *Podium Passa*. Igra uvodi sigurnosnu ocjenu za online igrače; slični sustavi bili su prisutni u naslovima poput *iRacinga* i kasnijim *Gran Turismo* naslovima. Taj se sustav također koristi u offline igračkim načinima, no dostupna je opcija za njegovo isključivanje. *F1 World* auto igrača može se nadograditi novim dijelovima automobila, a mogu se unajmiti i novi članovi tima. Oba se elementa mogu dobiti putem igranja; iako je XP pojačanje dostupno uz »PitCoin«, nisu dostupne mikrotransakcije za kupovinu takvih nadogradnji. Ciljevi i kompendiji također su dostupni za otključavanje dodatnih nagrada u *F1 World*.

Staze

Prethodno poznata vozila i virtualni prostor povratak su iz prethodnog naslova. Igranje načina igre, uključujući napredak kroz *Braking Point 2*, doprinosi napretku *Podium Passa*. U igri je uključena staza »Lu-sail Internacional Circuit«, dom »Qatar Grand Prix«, kao i potpuno nova staza »Las Vegas Strip Circuit«, prije inauguracije »Las Vegas Grand Prix«. Igra također sadrži staze »Imola Circuit Emilia Romagna Grand Prix«, »Circuit Paul Ricard French Grand Prix«, »Shanghai International Circuit Chinese Grand Prix« i »Algarve International Circuit Portuguese Grand Prix«, staze koje su izbačene ili nisu bile dio rasporeda za 2023. godinu.

Toliko od mene, ukoliko se odlučite za ovu igru, siguran sam da ćete provesti sate uživajući u zvucima motora, stoga koristite slušalice dok se natječete na omiljenim stazama! :)

Ivan Ušumović

Back2School

Rujan nam je stigao i prije no što smo ga očekivali, a njime se završavaju i godišnji odmori, kao i raspusti za školarce i fakultetlije. A kako nam vremenska prognoza neslužbeno kaže – još ćemo uživati u ljetu. Stoga, jesenska moda bit će veoma interesantna i zanimljiva, jer je upravo ovaj period pogodan za sve odjevne kombinacije.

Ukoliko osjećate da nije kraj sandalama, obujte ih; ako vam uz omiljenu kombinaciju pašu jesenske čizme, obujte ih. Po meni, ovo je najljepši period: nosim laganu haljinu, obula sam čizme i ponijela kožnu jaknu. Outfit se može potpuno izgraditi, da imamo sve elemente »od glave do pete«, a da se još uvijek nazire ljetna toplina koja je nadograđena dijelovima odjeće koji najavljuju zimu – predivno!

Teget košulje, texas traperice, kaubojske čizme

Što se modnih trendova za ovaj period tiče, savjetuje se klasični »fall« trend koji podsjeća na *Hallmarkove* filmove. *Texas* traperice, kaubojske čizme i košulja od popelina teget boje. Teget košulje će obilježiti jesen, jer su upravo one taj »prijelaznik« između ljetne i jesenske/zimske odjeće. Mogu se nositi i ljeti i zimi, zavisi uz što je kombinirate. Teget su posebice izražene sada, jer dobro pašu uz *texas*, svjetliji ili tamniji. Ukoliko ste ljubitelj *texasa*, pun pogodak je

texas košulja u istoj boji kao i traperice, ili da pojednostavimo – kombinezon.

Texas suknje i čizme

Texas suknje midi dužine su u trendu, ali ove godine posebno mjesto zauzimaju *texas* čizme koje jako lijepo stoje. Ipak, s njima morate biti oprezni iz više razloga. Prvi je što morate pažljivo birati nijansu *texasa* kada kupujete ove čizme, jer vam se neće uz sve slagati i neće doći do izražaja ukoliko se bojom ne poklopi s drugim komadima odjeće. A drugi razlog je vrijeme. Morate biti 100% sigurne da neće pasti kiša, jer *texas* čizme ne trpe vlažno vrijeme, pa vam ovaj par obuće neće dugo bit lijep i očuvan kao prvog dana.

Upravo iz ovih razloga više preporučam kaubojke koje će vam začiniti svaku kombinaciju! Ipak, pažljivo i s njima jer su upečatljive te je uglavnom veći naglasak na njima. Ono što posebice ima neku čar jesu duge široke farmerice i kaubojske čizme ispod... Isprobajte ovu kombinaciju uz lepršavu košulju upasanu u traperice.

Preporuka za izlazak na kavu ovih dana: lepršava midi haljina nježnih boja + čizme kaubojke.

Milijana Nimčević

Tavankutski festival voća

Manifestacija posvećena predstavljanju privrednih potencijala i proizvoda, autentičnih rukotvorina, kao i proizvoda starih zanata – XIII. *Tavankutski festival voća*

i autohtonih rukotvorina bit će održana 30. rujna na etno salašu *Balažević* u Tavankutu. Početak je u 10 sati.

Posjetitelje očekuje svečano otvaranje Festivala, revijalna izložba poljoprivrednih proizvoda i rukotvorina, kulturni program, degustacija, akcijska prodaja izložbenih proizvoda, kao i ručak po povoljnim cijenama uz tamburaše.

Novosadski Oktoberfest

Novosadski Oktoberfest bit će održan 6. i 7. listopada u pravoj bavarskoj atmosferi ispred TC-a *Promenada* u Novom Sadu kada će nastupiti *Brkovi*, *Atheist rap*, *Blaža* i *Kljunovi*, *Orthodox Celts*, *ABBA Ring Band* i *BandX AC/DC Tribute*. Osim toga, posjetitelji će imati priliku uživati u više od 100 vrsta piva, 20 vrsta kobasica, leberkeza i peregama. Prodaja ulaznica je moguća na sajtu i biletarnicama *Gigstixa*.

HosanaFest u Subotici

Festival hrvatskih duhovnih pjesama *HosanaFest*, 18. po redu, pod sloganom »Rastimo u vjeri i množimo ljubav« bit će održan 8. listopada u dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici. Na *HosanaFestu* će nastupiti sudionici iz Srbije, Hrvatske, Njemačke, Švicarske... Početak je u 20 sati. Cijena ulaznice je 250 dinara.

Jesenski planinarski maraton

Sportsko-natjecateljsko-rekreativna manifestacija *Jesenski planinarski maraton*, koja ima za cilj promo-

ciju trail trčanja, hikinga i planinarstva bit će održana 21. listopada na Fruškoj gori. Start je planiran u 9,15 sati ispred Planinarskog doma *Železničar* na Popovici. U ponudi su tri staze: mini maraton (4,1 km; 2h); hobi maraton (10 km; 4h); maxi maraton (25 km; 8 km). Prijava su moguće putem sljedeće adrese: <https://trka.rs/events/350/>.

VI. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja

VI. Međunarodni festival tradicijskog pjevanja bit će održan 21. listopada u Velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, koji je ujedno i organizator ove manifestacije. Početak je u 18 sati.

Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova

Književna manifestacija *Dani hrvatske knjige i riječi – Dani Balinta Vujkova* bit će priređeni od 25. do 28. listopada s više programa, među kojima će biti stalni programi, kao što su Književni salon, Narodna književnost u školi, program za srednjoškolce, Multimedijalna večer i dvodnevni znanstveno-stručni skup.

Znanstveno-stručni skup planiran je za 27. i 28. listopada u Gradskoj knjižnici Subotica na kojem će teme biti posvećene **Antunu Gustavu Matošu**, **Lajči Budanoviću**, **Matiji Poljakoviću** i kazališnim praksama, a bit će riječi i o književno-jezičnoj te kulturno-povijesnoj baštini i suvremenim kulturnim praksama i diskursima.

Sajmovi knjiga u Beogradu i Zagrebu

Međunarodni beogradski sajam, 66. po redu, bit će priređen od 21. do 29. listopada u Beogradu, nakon čega nas očekuje 45. Međunarodni sajam knjige *Interliber* u Zagrebu koji će trajati od 7. do 12. studenoga na Zagrebačkom velesajmu.

PREPORUKA

Nemanja – Voodoo Beat

Malo koji album je toliko obradovao potpisnika ovih redova kao novi album benda **Nemanja**. Nakon sjajnih *Tarot Funk* i *Cosmic Disco* moja očekivanja su bila sve samo ne mala – i čovječe, kako ih je Nemanja nadmašio! Cijeli album je jedna moćna, kozmička, »funk đuskalica«, gdje se pjesme samo prelijevaju iz jedne u drugu i taj *Voodoo beat* polako baca svoje čini na slušatelja i obuzima ga u potpunosti. Ne znam koliko sam puta preslušao ovaj album tijekom ljeta, a vjerujem da ću ga nastaviti slušati barem »dok uši ne prokrvare« ili noge od silnog plesa otkažu. Čak i sada dok pišem slušam *Voodoo*, možda malčice preglasno i nervozno tapkam nogom.

Obično negdje u ovom dijelu izdvojim neke jače pjesme na albumu koji recenziram, ali što izdvojiti s ovakve bombone od albuma? Neka to budu numere *Korzika* i *Noćni leptiri* jer vjerujem kako će se dopasti i ljudima imunim na funk i zabavu općenito. Što se mene tiče, ovo je regionalni album godine.

I. Benčik

CLAZBA

Oppenheimer

Jedan od najiščekivanijih filmova godine stigao je u kina prije nekoliko mjeseci. Naravno, riječ je o biografskom trileru *Oppenheimeru* redatelja **Christophera Nolana**.

Film prati fizičara **Roberta Oppenheimera** koji je bio ključna osoba u stvaranju prve atomske bombe koja je naposljetku bačena na Hirošimu i Nagasaki tijekom Drugog svjetskog rata. Film traje više od tri sata i daje puno dublji uvid u to tko je zaista »otac atomske bombe«, kako je došlo do ideje o istoj, kako je tekao proces realizacije, o međuljudskim odnosima, kao i o psihološkim i moralnim zbivanjima unutar Roberta i drugih aktera. Film *Oppenheimer* pokazuje i što je bilo nakon što je prvo nuklearno oružje bačeno te kako je to dešavanje utjecalo na svijet, ali i na život Oppenheimera.

Film zaista vrijedi pogledati, a dokaz tome je informacija da je sredinom rujna *Oppenheimer* prešao zaradu od 913 milijuna dolara svjetske distribucije i time postao najuspješniji biografski film ikada snimljen. Iako nije lako koncentrirati se tri sata – savjetujem vam da se potrudite. Film je dobio brojne pozitivne recenzije, uz ogromne pohvale za glumačku postavu na čelu s **Cillianom Murphysom** koji tumači Oppenheimera. U ostalim ulogama su **Emily Blunt, Matt Damon, Robert Downey Jr., Florence Pugh, Josh Hartnett, Rami Malek**.

K. Ivković Ivandekić

FILM

Jedini svjedok ljepote

Teme mnogih spisa **Mire Gavrana**, pa tako i ove knjige, su ljubav, prijateljstvo i čitanje. Radnja je smještena u prepoznatljivi Zagreb s kratkim đirovima do egzotične Malte i odvija se u periodu između listopada 2006. i svibnja 2009. godine.

Ljubavna priča se odvija između književnog kritičara, sveučilišnog profesora hrvatskog jezika i književnosti, lika koji je u zadanom vremenskom okviru sredovječan, i mlade žene čija biografija čitatelju ostaje nepoznata do kraja romana. Ova priča je kulisa iza koje se krije pregršt autorovih misli, asocijacija i zapažanja o književnim temama, zapažanje o odnosu autora i čitatelja, odnosu djela i autora, čitatelja prema nacionalnoj i književnosti općenito s posebnim osvrtom na status književne kritike.

U priči u kojoj su vrlo osjetljivi likovi razdirani osjećajima koji ih nadilaze Gavrano se poigrava istinama i lažima kao i mnogim narativnim točkama gledišta. Ovi neobično osjetljivi glumci pokušavaju spasiti krhotine svoje bliskosti.

A. I. Darabašić

KNJIGA

A group of people in traditional Croatian folk costumes are performing a circle dance on a stage. The background is a large, colorful geometric pattern of triangles and circles in shades of orange, yellow, red, and blue. The dancers are wearing white shirts, dark vests, and patterned skirts. They are holding hands and moving in a circle. The scene is captured from a low angle, looking up at the dancers.

»Bunjevačko kolo« na »Vinkovačkim jesenima«